

sledního odstavce § 344 tr. ř., podle něhož má si veřejný obžalobce vyhradit zmateční stížnost ihned po vyhlášení usnesení soudního dvoru, byl zachován. Vždyť usnesení ze dne 4. června 1927, jímž byl na návrh státního zastupitelství protokol o hlavním přelíčení opraven v tom směru, že si veřejný obžalobce vyhradil zmateční stížnost po vyhlášení usnesení, jímž byly otázky připuštěny, nelze ani jinak rozumně vykládati, než se výhrada zmateční stížnosti stala ihned po vyhlášení dotyčného usnesení. Než, nehledíc k této opravě, stačí ke splnění řečeného zákonného požadavku to, co uvedeno v původním, nesprávném doslovu protokolu o hlavním přelíčení, že si totiž veřejný obžalobce vyhrazuje pro případ otázek zmateční stížnost. Vždyť účelem zákonného předpisu, o nějž jde, je, že má býti již v okamžiku, kdy došlo k porušení formy, jistota o tom, zda obžalobce učiní je podkladem opravného prostředku nebo se s ním spokojí. Jistota ta jest však zajisté zjednána i tehdy, když se výhrada stala již před vyhlášením soudního usnesení, avšak v těsném spojení s ním, obzvláště v souvislosti s odporem, takže podle smyslu a účelu zákona stačí prohlášení obžalobce, učiněné v souzeném případě, že se vyslovuje proti připuštění navržených otázek a pro případ, že budou dány, vyhrazuje si zmateční stížnost. Proto bylo z důvodu čís. 6 § 344 tr. ř. podle § 348 tr. ř. zrušiti výrok porotců a rozsudek na něm se zakládající, pokud jsou zmatkem stíženy, a uznati dále, jak se stalo.

Čís. 2941.

»Škodou« po rozumu § 197 tr. zák. jest jen újma protiprávní, zejména jen takový úbytek, který stihne jmění jednáním pachatelovým dotčené bez právního důvodu. Nepoškozuje cizí jmění, komu se — byť v důsledku lstivého jednání (předstírání) nebo lstivého využití něčího omylu — dostane z jmění jiné osoby jedině toho, nač má proti vlastníku tohoto jmění právní nárok.

Jde-li v jednání, které předsevzala osoba pachatelem oklamaná a jímž byl zmenšen majetek této nebo jiné osoby, o plnění smlouvy, ujednané mezi osobou, z jejíhož jmění byla věc vybavena, a osobou, do jejíhož jmění se věc ta dostala, jest úbytek na jmění oné osoby její škodou jen tehdy, nebyla-li ona osoba zavázána smlouvou převést dotyčnou věc z vlastního jmění do jmění druhé osoby (nebyl-li smlouvou zjednán nárok této osoby na převod, o který jde).

Množné pojištění, t. j. pojištění téhož zájmu proti témuž nebezpečí pro tutéž dobu u několika pojišťovatelů, není nezákonným ani nepřipustným; poškozovací zlý úmysl tu předpokládá, že si pachatel je vědom toho, že pojišťovny vyplatí na odškodném více, než k čemu jsou smlouvami zavázány (že získá nedovolený prospěch rovnající se škodě pojištěn). Snaha dosíci nejvyššího odškodného není nutně vědomou snahou po odškodném, převyšujícím závazky toho, komu náleží a nároky toho, komu přísluší.

(Rozh. ze dne 21. října 1927, Zm II 364/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl v neveřejném zasedání zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Moravské Ostravě ze dne 20. května 1927, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem podvodu podle §§ 197, 200, 203 tr. zák., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný a věc vrátil krajskému soudu v Moravské Ostravě, by ji znovu projednal a o ní rozhodl.

Důvody:

Zmateční stížnosti obžalovaného, která se dovolává důvodů zmatečnosti podle čís. 5, 9 a) a 10 § 281 tr. ř., nelze upříti oprávnění, pokud dovozuje, že odůvodnění rozsudku jest jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní neúplné, jelikož nebylo vůbec zjištěno, jakou škodu měly pojišťovny jednáním stěžovatelovým utrpěti, a nebylo způsobem dostatečným zjištěno, že stěžovatel měl skutečně úmysl pojišťovny poškoditi. Ve spojení s dalšími větami, že by si byl musel stěžovatel býti vědom, že v důsledku jeho jednání by pojišťovny musely neprávem vyplatiti více, než k čemu byly podle pojišťovacích smluv zavázány, a že zamlčení množného pojištění bylo by trestným jedině tehdy, kdyby byl stěžovatel věděl, že tím získává prospěch nedovolený a současně pojišťovny poškozují, poukazují ony vývody stížnosti zřetelně k důvodné námitce, že zákonné znaky poškozovací stránky souzeného skutku a poškozovacího úmyslu nedošly v rozsudku náležitého skutkového opodstatnění. »Škodou« po rozumu § 197 tr. zák. jest jen újma protiprávní, zejména jen takový úbytek, který stihne jmění jednáním pachatelovým dotčené bez právního důvodu. Nepoškozuje cizí jmění, komu se — byť důsledkem lstivého jednání (předstírání) nebo lstivého využití něčího omylu — dostane ze jmění jiné osoby jedině toho, nač má proti vlastníku tohoto jmění právní nárok. Jde-li v jednání, které předsevzala osoba pachatelem oklamaná a jímž byl zmenšen majetek této nebo jiné osoby, o plnění smlouvy ujednané mezi osobou, z jejíhož jmění byla věc vybavena, a osobou, do jejíhož jmění se věc ta dostala, jest úbytek na jmění oné osoby její škodou jen tehdy, nebyla-li ona osoba zavázána smlouvou převést dotyčnou věc z vlastního jmění do jmění druhé osoby, jinými slovy — nebyl-li smlouvou zjedнан nárok této osoby na převod, o který jde. Plnění smlouvy jest poškozením smluvní strany v celku, nebylo-li tu ani vzhledem ke smlouvě vůbec žádného závazku k plnění, protože smlouva byla od počátku neplatnou nebo protože později zanikly závazky jí ujednané, a jest poškozením smluvní strany částečně, když a pokud bylo plnění smlouvou založené rozsáhlejším, než byly závazky této strany a nároky druhé strany ze smlouvy vyplývající. Nezbytným předpokladem výroku, zda by bylo při likvidování smlouvy došlo k poškození jedné ze smluvních stran a zda úmysl pachatelův k její škodě směřoval, je tedy srovnání plnění, jehož se pachatel domáhal, s právním poměrem vzhledem na předmět smlouvy stran, takže i v tomto případě, — jelikož skutečnosti »množného«, přesněji »dvojitého« pojištění a neoznámení jeho poukazovaly k případné neplatnosti smluv a k případnému zániku smluvních závazků po-

jišťoven, — bylo v úvahách o poškozovací stránce souzeného činu a o poškozovacím úmyslu stěžovatelově předem řešiti otázku, zda byly smlouvy pojišťovací, jichž plnění se domáhal stěžovatel, vůbec platny a zda nepozbyly pozdější skutečností své účinnosti, zejména ve prospěch pojišťoven, a po záporné odpovědi v těchto směrech řešiti otázku, kolik byly pojišťovny povinny platiti, pokud se týče kolik byl stěžovatel oprávněn požadovati. Množné pojištění, t. j. pojištění téhož zájmu proti témuž nebezpečí pro tutéž dobu u několika pojišťovatelů, není — jak snad měl nalézací soud na zřeteli ve větě rozhodovacích důvodů, že byl stěžovatel výslovně upozorněn na »nezákonnost« množného pojištění — nezákonným anebo nepřípustným, neboť ho vzpomíná a je upravuje i čl. 12. všeobecných pojišťovacích podmínek pro požární pojištění, k oběma smlouvám stěžovatelovým jako jejich součást připojených a souhlasných. Množné pojištění jest arcíť podle čl. 12 odst. první všeob. poj. podm. oznámiti neprodleně pojištěncem každému z více pojišťovatelů, takže bylo povinností i stěžovatele, by sdělil pojišťovně M. ihned při ujednání smlouvy, že jest již pojištěn u V-né pojišťovny, a by jí oznámil bez průtahy po ujednání oné smlouvy, že se dále pojistil i u pojišťovny M.; smlouvy stěžovatelem ujednané, pokud se týče pro jejich výklad závazné povšechné podmínky pojišťovací vyslovují v čl. 12. odst. druhý, že pojištěnec má ztratiti právo na plnění pojišťovatelovo, poruší-li řečenou povinnost oznamovací, avšak nalézacím soudem nebylo vůbec zjištěno, že by pojišťovny — nebo některá z nich — byly skutečně použily smluvního práva z toho pro ně plynoucího, a proto nelze bez výhrady souhlasiti s povšechnou větou rozsudkových důvodů, že (při znalosti množného pojištění) byly by pojišťovny odepřely vůbec platiti odškodné ve smyslu článku 12. všeobecných pojišťovacích podmínek.

V pouhém opomenutí smluvní povinnosti o sobě nebylo by ovšem lze v souzeném případě spatřovati skutkovou povahu podvodu. Jestliže smlouvy byly platny a jestliže závazky pojišťoven smlouvami založené nezanikly tím, že pojišťovny — po případě některá z nich — použily práva plynoucího pro ně z neoznámení množného pojištění, záležela by škoda pojišťoven v nesouladu toho, co by byly stěžovateli poskytly, s tím, k čemu byly podle smluv povinny, v nadměrnosti onoho plnění oproti rozsahu smluvních závazků pojišťoven a smluvních nároků stěžovatelových. Nemůžeť pojištěnec ani při množném pojištění celkem žádati více než peníz škody, a k náhradě škody přispívají jednotliví pojišťovatelé podle poměru pojistných částek. Celková škoda obou pojišťoven rovnala by se částce, o kterou by byl součet částek, jež by byl stěžovatel obdržel od obou pojišťoven, t. j. podle bezvadného a stížností nenapadeného zjištění částek 7.371 Kč (od V-né pojišťovny) a 15.087 Kč 19 h (od společnosti M.), dohromady 22.458 Kč 19 h, větší než odškodné, na které měl stěžovatel celkem nárok a ke kterému celkem byly obě pojišťovny povinny. A ta která z obou pojišťoven byla by poškozována o částku, o kterou by byl peníz 7.371 Kč (15.087 Kč 19 h) vyšší než peníz, který by na ni připadl z celkového odškodného podle smluv stěžovateli příslušejícího a oběma pojišťovnám náležející-

cího. Rozsah toho odškodného nelze — jak tomu chce stížnost — určit s hlediska pojistného zájmu, který si stížnost sama sestrojuje (nedbajíc příslušných ustanovení pojišťovacích smluv) v ten smysl, že bude náhrada, které se mu dostane, dostatečná, by si jí znovuzřídil stavení požárem zničená, že dostane od pojišťoven náhradu všech nákladů s opětovým vystavením budov těch spojených. Rozsah odškodnění jest naopak určití podle článku 20. ujednaných smluv, který vyslovuje, že za pojistnou hodnotu, již jest právě odškodné, pokud není pojistná částka nižší než pojistná hodnota (srovn. článek 21. čís. 2.), pokládá se při budovách částka v místě obvyklých nákladů znovuzřízení po srážce úbytku hodnoty způsobeného stářím, opotřebením anebo jinými příčinami. Jaké bylo podle toho odškodné stěžovateli příslušející a pojišťovnám náležející, není v rozsudku bezvadně zjištěno. Patrně si soud neuvědomil dosti jasně ani, že spolehlivým podkladem pro určení rozsahu nároků jedné a závazků druhé ze smluvních stran není projev strany povinné, jak vysoká je podle šetření jí provedeného škoda, jejíž náhrada jí podle smlouvy náleží (srovnej i ustanovení čl. 22 o rozhodčím soudě). Než, nehledíc k tomu, vyslovují rozsudkové důvody, že komise V-né pojišťovny zjistila škodu požárem vzniklou na 7.371 Kč, že společností M. byla požární škoda odhadnuta na 15.087 Kč 19 h, a že podle dobrozdání znalce F-a dlužno škodu stěžovateli požárem stodoly vzešlou odhadnouti asi na 12.000 Kč. Třebas v těchto různých projevech o výši škody nelze spatřovati stížností vytýkaný vnitřní rozpor rozsudku, jest jimi přece dána nejasnost soudního výroku o výši škody požární a tím i o jsoucnosti a rozsahu škody pojišťoven. Přesného výroku, arcíť i náležitého odůvodnění jeho, bylo by tím více třeba, ježto se odhad znalce F-a vztahoval jediné ke stodole, a odhad společností M. jen ke stodole a kůlně s krmníky, kdežto odhad V-né pojišťovny vztahoval se i k hospodářskému náradí se stodolou shořelému a rovněž pojištěnému, a, ježto jest nápadné, že sama pojišťovna M. odhadla požární škodu značně výše než znalec, ač byl v jejím zájmu spíše odhad nižší. Proto nelze bezpečně vyloučiti ani, že vlastní a řádné úvahy o výši požární škody byly by po případě vedly soud ke zjištění ještě vyšší požární škody a vyššího odškodného, než jsou napovězeny odhadem M-u, takže nelze ani tento (nejvyšší) odhad považovati za vhodný a bezpečný podklad úvah, zdali a v jaké výši hrozila z jednání stěžovatelova škoda pojišťovnám. Rozsudkové důvody uvádějí ovšem dále, že při správném postupu stěžovatelově — kdyby totiž byl druhé pojištění hlásil nejpozději při likvidování požární škody komisí V-né pojišťovny, — byl by odpadl odhad škody společností M., takže náhrada škody byla by bývala stěžovateli vyměřena jen 7.371 Kč, o které by se byly dělily poměrně obě pojišťovny. Avšak výrok ten není — jak stížnost právem vytýká — odůvodněn a zejména nejsou uvedeny předpoklady, z nichž dospěl soud — chtěl-li vůbec uvedeným výrokiem projeviti takový názor — k závěru, že vylíčený postup pojišťoven vyhověl by jejich smluvním závazkům. Nedostává se tedy v rozsudku ani s hlediska § 281 čís. 5 tr. ř. bezvadných zjištění, jichž by bylo třeba k posouzení, zda odškodnění pojišťovateli povolované (7.371 Kč a 15.087 Kč 19 h) bylo větší a po-

kud bylo větší než odškodnění, jež by bylo pojišťovně jako závazek náleželo a stěžovateli jako nárok příslušelo, takže by byly pojišťovny vyplacením jich na svém majetku poškozeny.

Vylíčená vratkost objektivního výroku o poškozovací stránce souzeného činu činí sama o sobě vratkým i subjektivní výrok o poškozovacím úmyslu stěžovatelově. Než, nehledíc k tomu, namítá stížnost — podle toho, co úvodem podotčeno — právem, že zlý úmysl poškozovací předpokládá, že si stěžovatel byl vědom toho, že pojišťovny vyplatí v povolovaných odškodněních více, než k čemu byly smlouvami zavázány, že stěžovatel získá nedovolený prospěch rovnající se škodě pojištěn. Toto vědomí stěžovatelovo není zjištěno ani větou rozsudkových důvodů, že úmysl stěžovatelův směřoval k opatření si nejvyššího odškodného, ani větou, že si stěžovatel byl plně vědom důsledků v předchozí větě rozsudkových důvodů vylíčených, totiž toho, že při povinném oznámení množného pojištění byl by odpadl odhad M-u, že by byla stěžovateli vyměřena náhrada škody 7.371 Kč, a že by byly případně pojišťovny vůbec odepřely platiti odškodné. Poslednější částí rozsudkových důvodů jest zjištěno toliko vědomí stěžovatelovo o postupu pojištění, nikoliv i vědomí, že tento postup je v souladě se smlouvami. A snaha dosíci nejvyššího odškodného není nutně vědomou snahou po odškodném, převyšujícím závazky toho, komu náleží, a nároky toho, komu přísluší. Podle toho, co uvedeno, je v rozsudku prvé stolice zákonný znak škody jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní odvozen z předpokladů, které jsou jednak právně pochybeny, jednak zjednány způsobem formálně vadným. Rozsudek je tedy stížen zmatky čís. 9 písm. a), čís. 5 § 281 tr. ř., i bylo jej k důvodné stížnosti obžalovaného zrušiti, aniž bylo třeba zabývat se ostatními vývody stížnosti, jež neprovádí námitky shora nedotčené, zejména námitku naprosté nezpůsobilosti použitého klamu po zákonu, nevycházejíc v nich výhradně a z celku příslušných skutkových zjištění rozsudku. Vylíčená nedostatečnost a vadnost skutkových zjištění, k známce »škoda« se vztahujících, činí nezbytným provedení nového hlavního přelíčení ve stoličce prvé. Bylo proto za podmínek § 5 zákona ze dne 31. prosince 1877, čís. 3 ř. zák. z roku 1878 odůvodněné zmáteční stížnosti vyhověno hned v neveřejné poradě a uznáno právem, jak se stalo.

Čís. 2942.

Otlásku přípustnosti vzetí svědka do přísahy jest soudu zásadně řešiti podle stavu přelíčení v době svědkova výslechu. Soudu nelze s úspěchem vytýkati (§ 281 čís. 3 tr. ř.), že vzal svědka přes překážku § 170 čís. 1—6 tr. ř. při hlavním přelíčení do přísahy, neměl-li podle stavu přelíčení podkladu, by přípustnost tohoto opatření bral v pochybnost.

S hlediska § 170 čís. 6 tr. ř. nestačí pouhé tvrzení obžalovaného, že svědek chová k němu nepřátelství, nebo pouhý poukaz na pohnutku k nepřátelskému smýšlení proti svědkovi, nýbrž jest třeba soudu oznámiti skutečnosti, ve kterých se již projevilo nepřátelské smýšlení svěd-